

Tulčické šípy

číslo 1/2025

V/2025

ročník XIV.

Vydáva Obecný úřad v Tulčíku

máj 2025

80. výročie ukončenia 2. svetovej vojny, jej krátka história, Tulčík a Tulčičania v nej

Skončenie 2. svetovej vojny v Európe si pripomíname 8. mája ako Deň víťazstva nad fašizmom. Valné zhromaždenie OSN rezolúciou z 22.11.2004 vyhlásilo 8. a 9. máj za Dni spomienok a zmierenia na počesť všetkých, čo zomreli v čase druhej svetovej vojny.

V sídle sovietskeho štábu v Berlíne-Karshorste bola 8. mája 1945 o 23:01 hod. podpísaná bezpodmienečná kapitulácia nemeckých vojsk do rúk armádnych predstaviteľov víťazných mocností. V Moskve vzhľadom na dvojhodinový časový posun bol v čase podpisu už 9. máj 01:01 hod. Z toho dôvodu bol za Deň víťazstva v Sovietskom zväze vyhlásený 9. máj. Definitívny koniec 2. svetovej vojny pripadá na deň 2. septembra 1945, kedy Japonsko podpísalo bezpodmienečnú kapituláciu na americkej bojovej lodi v Tokijskom zálive do rúk predstaviteľa americkej armády.

Je nespochybniteľné, že 2. svetová vojna bola rozsahom a počtom obetí najväčším vojnovým konfliktom na zemeguli. Do vojny sa v jej priebehu zapojilo 62 štátov. Priame vojenské operácie zasiahli územie 40 štátov. Okrem Ameriky a Antarktídy sa bojovalo na všetkých kontinentoch Zeme. Najviac ale v Európe a Ázii. Jednotlivé historické pramene sa zhodujú na tom, že počas vojny zahynulo 60-70 miliónov ľudí. Najväčšie obeť priniesli štáty:

- vtedajší Sovietsky zväz, 21 miliónov padlých
- Čína, 10 miliónov padlých
- Veľká Británia, 450 tisíc padlých
- USA, 420 tisíc padlých

Nemecko ako iniciátor vzniku vojny a hlavný agresor stratilo 8 miliónov obyvateľov.

V Sovietskom zväze a Číne značnú časť padlých tvorilo civilné obyvateľstvo, ktoré nebolo súčasťou bojujúcich armád. V Poľsku počet obetí predstavoval 17% z celkového počtu obyvateľov. Bývalé Československo malo 365 tisíc obetí, z ktorých 277-tisíc bolo obeťou holokaustu.

Vojna trvala 2194 dní, počas ktorých boli niektoré národy nezmyselne vyvražďované. Vojna im priniesla utrpenie, bolesť a smrť.

80. výročie ukončenia týchto hrôz je príležitosťou na zamyslenie sa nad udalosťami, ktoré sa bezprostredne dotýkali aj Slovenska, jeho regiónov, vrátane Tulčíka a Tulčičanov. Pozastavenie sa nad touto dobou, spojené so snahou jej zdokumentovania pre ďalšie generácie, je dnes aktuálne aj preto, že drvivá väčšina účastníkov boja proti fašizmu a nacizmu už medzi nami nie je.

OBDOBIE PRED VOJNOU

Za zárodok rozpútania 2. svetovej vojny je možné považovať menovanie Adolfa Hitlera dňa 30.1.1933 za nemeckého kancelára. Hitler už pred voľbami, na základe ktorých sa stal kancelárom, budoval stranu NSDAP (Národnosocialistická nemecká robotnícka strana).

Nesúhlasil s mierovou dohodou o ukončení 1. svetovej vojny, ktorá okrem iného obmedzovala Nemecko vo výzbroji a počtoch armády. Výraznou črtou ideológie jeho strany bola nadradenosť nemeckého národa nad ostatnými národmi, spojená s potrebou nového životného priestoru pre nemecký národ. Nemecko nerešpektovalo závery Versaillskej zmluvy, budovalo silnú armádu. Vzmáhalo sa aj po ekonomickej stránke. V roku 1938 sa cítilo už také silné, že najprv v dňoch 12.-13.3.1938 pripojilo Rakúsko k Nemecku a následne si začalo robiť nároky na časť územia Československej republiky, na jej pohraničie, v ktorom sa k nemeckej národnosti hlásilo viac ako 3 milióny obyvateľov. Išlo o súvislý pás územia pozdĺž hranice s Nemeckom, tzv. Sudety.

Vláda Československej republiky (ČSR) prezierať vo počas 30-tych rokov minulého storočia budovala vojenské opevnenia na hraniciach s Nemeckom. Tieto ale v roku 1938 neboli ešte dokončené. Vláda uvedomujúc si hrozbu zo strany Nemecka hľadala pomoc u spojencov, t.j. Francúzska a Veľkej Británie, s ktorými aj uzavrela zmluvy o pomoci v prípade napadnutia republiky.

Stalo sa však to, že títo spojenci neodolali nátlaku Hitlera a v noci z 29. na 30. septembra 1938 v Mníchove podpísali dohodu o odstúpení územia Sudet v prospech Nemecka. Dohodu okrem Hitlera podpísal za Taliansko diktátor Mussolini, za Francúzsko predseda vlády Daladier, za Veľkú Britániu predseda vlády Chamberlain. Vláda ČSR k tomuto aktu nebola vôbec prizvaná. Podpísanie dohody bolo zástupcovi ČSR iba oznámené. Vláda ČSR sledovala tento pre republiku nepriaznivý politický vývoj a po vyčerpaní diplomatických možností prezident republiky Eduard Beneš vyhlásil dňa 23.9.1938 všeobecnú mobilizáciu. Jej vyhlásenie bolo zverejnené v uvedený deň v rozhlase o 23:30 hod. Prvý mobilizačný deň bol stanovený na 25.9.1938. Povolani boli vojaci v zálohe do 40 rokov fyzického veku. Počet vojakov v zbraňom začiatkom septembra 1938 aj s povolanými na vojenské cvičenie (tzv. manévry) bol 240 tisíc. Po ukončení mobilizácie 30.9.1938 počet armády dosiahol 1,3 milióna mužov, z ktorých potrebná časť zaujala predom pripravené obranné pozície pozdĺž hranice s Nemeckom.

Tieto udalosti zasiahli aj vtedajších Tulčičanov. Podľa dostupných dokumentov z Vojenského archívu v Trnave v septembri 1938 prezenčnú, t.j. základnú vojenskú službu, ktorá trvala 2 roky, vykonávali 9-ti Tulčičania:

Juraj Frimer	Imrich Mikloš nastúpil
	1.10.1938
Ján Hrabčák	Štefan Poník
Ján Husovský	Ján Sedlár
Štefan Kvočka	Juraj Staško
	Andrej Šoltés

Štyrom z nich (J. Frimer, Š. Kvočka, Š. Poník, A. Šoltés) sa prezenčná služba končila dňom 30.9.1938. Mobilizáciou sa im táto služba predĺžila až do marca- apríla 1939. Andrej Jusko bol od 16.7.1938 na vojenskom cvičení, z ktorého bol zmobilizovaný. Z domu na mobilizáciu nastúpil Štefan Hudaček (už 24.9.) a Ján Maťaš.

Nadšenie obyvateľstva z rýchlej a úspešnej mobilizácie na obranu republiky sa však 30.9.1938 zmenilo na sklamanie plynúce zo zrady Francúzska a Veľkej Británie vedúcej k odstúpeniu Sudet Nemecku. Všetky vybudované opevnenia padli do rúk Nemecka bez jedného výstrelu. Z rozprávania tulčíckych účastníkov mobilizácie vieme, že reakcie zmobilizovaných boli rôznorodé. Jedni nesúhlasili s odstúpením Sudet a druhí sa uspokojili s tým, že nemuseli viesť boje, v ktorých im hrozila smrť.

Zmobilizovaná armáda bola už začiatkom októbra stiahnutá z bojových pozícií, časť z nej bola postupne demobilizovaná. Je preukázané, že Štefan Hudaček bol demobilizovaný 22.10.1938 a Andrej Jusko 16.12.1938. Časť jednotiek armády bola presunutá na posilnenie obrany hranice s Maďarskom. Účastníkom tohto presunu bol aj Juraj Frimer. Dôvodom posilňovania obrany hranice s Maďarskom boli jeho otvorené snahy o revíziu hraníc, ktoré boli stanovené po ukončení 1. svetovej vojny. Požiadavky na zabratie časti územia republiky si uplatňovalo aj Poľsko. Išlo o územie na Spiši a Orave, ktoré nakoniec so súhlasom Nemecka získalo. O južné územia na hranici s Maďarskom sa 2.11.1938 konala vo Viedni arbitráž, na ktorej Nemecko a Taliansko donútili ČSR vzdať sa územia v prospech Maďarska. Týmto Slovensko prišlo o 20% svojho územia, vrátane Podkarpatskej Rusi, na ktorom žilo 852 000 obyvateľov, z toho 290 000 Slovákov. Do územia zabraného Maďarskom patrili napr. aj Košice.

Vývoj udalostí po Mníchovskej dohode sa na Slovensku prejavil aj v aktivizácii politických síl. Dňa 6.10.1938 sa v Žiline uskutočnilo stretnutie popredných politických predstaviteľov, ktoré organizovalo vedenie Hlinkovej slovenskej ľudovej strany (HSLŠ). Prítomní na tomto stretnutí podpísali vyhlásenie o autonómii Slovenska. Vláda ČSR dňa 7.10.1938 vymenovala prvú vládu autonómnej Slovenskej krajiny, na čele ktorej bol Jozef

Tiso. Národné zhromaždenie ČSR dňa 22.11.1938 prijalo ústavný zákon o autonómii Slovenskej krajiny.

Hitler v roku 1939 pokračoval v snahe o ovládnutie celej ČSR. Využíval pritom problémy vo vzťahoch medzi prezidentom a vládou ČSR s autonómnou vládou Slovenskej krajiny. Prezident ČSR Emil Hácha dňa 9.3.1939 pozbavil Jozefa Tisu funkcie predsedu slovenskej vlády a 11.3.1939 vymenoval novú vládu bez Jozefa Tisa. Na pozvanie Nemecka Jozef Tiso sa 13.3.1939 zúčastnil rokovania v Berlíne s Hitlerom, na ktorom pod nátlakom súhlasil s tým, že predloží Snemu Slovenskej krajiny návrh na vyhlásenie Slovenského štátu. Snem Slovenskej krajiny 14.3.1939 odhlasoval vyhlásenie Slovenského štátu. Maďarské jednotky ešte v tento deň zaútočili z priestoru Podkarpatskej Rusi, ktorú obsadili 3 dni predtým, na pohraničné hliadky na východnej hranici Slovenského štátu. Slovenské Ministerstvo národnej obrany (MNO) vyhlásilo 15.3.1939 v 21 východoslovenských okresoch mobilizáciu odvodných ročníkov 1932-1936.

V tomto období z Tulčičanov prezenčnú službu vykonávali: Ján Husovský, Imrich Mikloš, Ján Sedlár a Juraj Staško. Z vojakov, ktorým bola predĺžená prezenčná služba od 1.10.1938 ešte v jej výkone, pokračoval Štefan Kvočka do 18.4.1939. Mobilizovaný bol Andrej Šoltés do 11.4.1939 a Andrej Jusko do 18.4.1939. Nie je známe, či menovaní sa zúčastnili bojov proti maďarským vojskám. Tieto udalosti sa ich isto ako vojakov určitým spôsobom dotkli. Maďarská armáda so súhlasom Nemecka 23.3.1939 vtrhla na územie Slovenska v okresoch Snina a Sobrance. Slovenskej armáde sa nepodarilo zatlačiť protivníka späť na Podkarpatskú Rus. Prímerie bolo uzavreté večer 24.3.1939. Slovenská vláda bola nútená podpísať 4.4.1939 protokol, ktorý odobril v prospech Maďarska stratu územia 1160 km² s okolo 40 000 obyvateľmi, ktorými boli Slováci alebo Rusíni. Zabrané územie predstavovalo oblasť od čiar Snina-Sobrance na východ. Tento konflikt, súčasťou ktorého bolo aj bombardovanie letiska v Spišskej Novej Vsi, vošiel do dejín pod názvom Malá vojna, ktorá si vyžiadala asi 40 obetí, z ktorých 13 bolo zo Spišskej Novej Vsi.

Vznikom Slovenského štátu a pripojením Čiech a Moravy k Nemecku (Protektorát Čechy a Morava) dňa 15.3.1939 bol završený rozpad Československa.

Slovenský štát (od 21.7.1939 Slovenská republika) počas svojho trvania od 14.3.1939 do 8.5.1945 v období 2. svetovej vojny sústavnú pozornosť venoval pripravenosti svojej armády. Dôkazom toho je aj skutočnosť, že muži po absolvovaní odvodov boli pravidelne povolávaní na výkon 2-ročnej prezenčnej služby. Z Tulčičanov túto službu vykonávali: Ján Frimer, Ján Fogaš, Ján Husovský,

Štefan Husovský, Štefan Jaško, Juraj Kováč, Ondrej Olejár, Ján Radačovský, Štefan Šoltýs, Andrej Tomaščík, Juraj Trinaca. Pripravenosť vojakov v zálohe bola zvyšovaná opakujúcimi sa vojenskými cvičeniami, ktoré absolvovali takmer každý druhý rok. Potreba armády bola prispôsobovaná aj dĺžka prezenčnej služby, ktorá v prípade potreby sa po 2 rokoch zmenila na dlhšie obdobie a bola definovaná výrazom „pridržaný do...“ Takto napr. služba Jána Fogaša trvala viac ako 3 roky.

VYPUKNUTIE VOJNY

2. svetová vojna v Európe sa začala 1.9.1939 napadnutím Poľska Nemeckom. Slovenský štát od 14.3.1939 bol spojencom Nemecka. Slovenská armáda sa taktiež zúčastnila napadnutia Poľska. Jej jednotky útočili zo severných okresov Slovenska, najmä na územia, ktoré Poľsko násilne zabralo v roku 1938. Týchto bojov sa aktívne zúčastnil v hodnosti poručíka ako dôstojník delostrelectva Ján Husovský. Za túto bojovú činnosť mu bola udelená Pamätná medaila.

PRIEBEH VOJNY

Po obsadení Poľska Nemecko v ďalšom období obsadilo Dánsko, Nórsko, Juhosláviu a cez Holandsko a Belgicko zaútočilo na Francúzsko. Paríž bol Nemcami obsadený 14.6.1940. Na Anglicko nezaútočilo Nemecko vylodením pozemných jednotiek. Ničilo ho však silným bombardovaním a potápaním jeho zásobovacích lodí na otvorenom mori. Vo Francúzsku a následne v Anglicku sa sformovali československé jednotky, ktoré bojovali proti Nemcom. Najznámejšie boli jednotky letectva, ktoré chránili vzdušný priestor nad Anglickom a jednotky protiletadlového delostrelectva, ktoré bojovali v severnej Afrike a Palestíne. Nie je známe, že by niekto z Tulčičanov bol účastný týchto bojov.

NAPADNUTIE ZVÄZU SOVIETSKYCH SOCIALISTICKÝCH REPUBLÍK (ZSSR)

Charakter vojny sa výrazne zmenil 22.6.1941, keď Nemecko napadlo Sovietsky zväz aj napriek tomu, že s ním malo podpísanú zmluvu o neútočení z augusta 1939. Nemeckou inváziou do ZSSR známou ako operácia Barbarossa sa začal najkrvavejší konflikt, ktorý svojím rozsahom a ničivosťou zatienil všetky predošlé operácie 2. svetovej vojny a vojen v dejinách ľudstva. Do tejto operácie sa zapojilo aj Slovensko a ďalšie štáty v nemeckej sfére vplyvu:

Rumunsko, Maďarsko, Taliansko a Fínsko. Slovenská republika bez schválenia Snemu už 24.6.1941 vyslala na územie ZSSR Rýchlu skupinu o sile 2 000 vojakov, ktorá od 8.7.1941 bola pre-

menovaná na Rýchlu brigádu. Príslušníkom tejto brigády bol od 27.6. do 17.7. aj Štefan Hudaček. Za brigádou postupoval armádny zbor s 50 000 vojakmi. Existencia Rýchlej brigády sa skončila po bitke pri Lipovci so sovietskou horskou streleckou divíziou 22.7.1941. Ukázalo sa, že armádny zbor je potrebné zreorganizovať a preto v závere júla a začiatkom augusta bolo jeho 35 000 vojakov stiahnutých späť na Slovensko.

Nasadenie slovenských vojakov do ďalších bojov bolo v dvoch divíziách. Rýchla divízia bola nasadená v smere Lvov-Kyjev-Dnepropetrovsk-Rostov na Done-Kaukaz. V závere novembra 1941 sa divízia dostala do priestoru mesta Mariopol. Tu sa front zastavil na 8 mesiacov až do júla 1942, kedy jej jednotky v zostave 1. tankovej nemeckej armády po dobytí Rostova na Done postúpili až po mestečko Gorjačij Kľuč na severe Kaukazu. Tu sa nemecká vojnová mašinéria zastavila. Po porážke Nemcov pri Stalingrade sa v januári 1943 začal rýchly ústup Nemcov aj Rýchlej divízie z Kaukazu. Vo februári 1943 boli jej príslušníci loďami aj lietadlami prepravení na Krym. Tu sa divízia 1.8.1943 premenovala na 1. pešiu divíziu a plnila len strážne a hliadkovacie úlohy. Podľa priebehu služby je predpoklad hraničiaci s istotou, že Ján Fogaš bol príslušníkom tejto divízie od 12.6.1942 do 11.8.1943, Štefan Husovský od 8.8.1942 do 20.9.1942, Ján Husovský od 26.6.1941 do 13.6.1943. Pri ústupe divízie pred vojskami Červenej armády (ďalej len ČA) sa táto 30.10.1943 medzi ukrajinskými mestami Melitopol a Kachovka dostala do obklúčenia. Do zajatia padlo vyše 2 000 vojakov a 50 dôstojníkov. Podľa dostupnej informácie jedným z nich bol aj Tulčičan Štefan Jaško, ktorý bol od 31.10.1943 do 9.12.1944 v zajateckom tábore č. 82 USMAN. Nedá sa vylúčiť, že do zajatia sa dostal potom, čo prebehol na stranu ČA. Zo zajatcov sa veľká väčšina rozhodla vstúpiť do československého zahraničného vojska, kde vytvorili Pluk slovenských dobrovoľníkov v Usmani. Neskôr sa ako príslušníci paradesantnej brigády 1. československého armádneho zboru (ďalej len 1.čsaz) zúčastnili bojov na Dukle i v SNP. Štefan Jaško sa príslušníkom 1. čsaz stal 7.12.1944. Ústup 1. pešej divízie pokračoval cez rieku Dneper, mestá Cherson a Odesu do Rumunska. 1. júna 1944 divízia bola reorganizovaná a premenovaná na 1. technickú divíziu. Po vypuknutí SNP 29.8.1944 Nemci slovenskú armádu ako nespoľahlivú odzbrojili. Niektorí jej príslušníci na vlastnú päsť utekali cez Maďarsko na Slovensko. Zvyšky mužstva 1. technickej divízie od septembra 1944 Nemci využívali na stavbu obranných opevnení od Rumunska až po Balaton. Postupujúca Červená armáda v marci 1945 väčšinu mužov z divízie zajala a odtransportovala do ZSSR do pracovných táborov. Bolo to asi 3 000 mužov. Nie sú dôkazy o tom, žeby medzi nimi boli Tulčičania.

Zaistovacia divízia po celý čas svojej existencie od augusta 1941 do októbra 1943 pôsobila na území severnej Ukrajiny a Bieloruska. Nebola zaradená do prvosledových bojových jednotiek. Za frontom na dobytom území strážila cestné a dopravné komunikácie. V jeseni 1941 napr. v priestore Žitomir-Ovruč strážila hlavnú železničnú trať na Brjansk a Moskvu. Rok 1941 bol pre jej činnosť dosť pokojný. Situácia sa zmenila v lete 1942 tým, že sa na okupovanom území rozmohlo Moskvou organizované partizánske hnutie a jednotky divízie sa dostávali do bojov s partizánskymi skupinami. Z Tulčičanov príslušníkom divízie v tomto období bol v roku 1941 Ján Hrabčák a v roku 1942 a 1943 Ondrej Olejár. Málopočetná divízia, roztrúsená na veľkom lesnatom a močaristom území rozlohou väčšou takmer dvakrát ako Slovensko, nemala šancu plniť kontrolné úlohy a pritom vzdorovať partizánskym skupinám. Z toho dôvodu bola divízia v júli 1943 odsunutá do okolia Minska. Neskôr bola premenovaná na 2. pešiu divíziu. V októbri 1943 bola transformovaná na Technickú brigádu a následne už bez ťažkých zbraní odsunutá do Talianska, kde zotrvala až do úplného záveru vojny. Jej predstavitelia 19.4.1945 rokovali o jej prechode k talianskym partizánom, ku ktorým prešlo asi 270 vojakov. Okrem uvedených dvoch divízií bolo do vojny proti ZSSR nasadených aj niekoľko menších jednotiek slovenskej armády. Bol to najmä delostrelecký pluk, ktorý bol 12. mája 1942 v boji o Charkov rozbitý. Ženijné jednotky, ktoré stavali, rekonštruovali mosty, železničné trate, boli roztrúsené po celom území Ukrajiny.

Slovenské jednotky, vojaci ktorých boli vyslaní na plnenie úloh rozkazom, nie z vlastnej vôle, mali v bojových činnostiach na území ZSSR straty na životoch. Vo vojne sa tomu nedá vyhnúť. Ustav pamäti národa uvádza, že v uvedených dvoch divíziách do augusta 1944 padlo 1281 vojakov zo Slovenska. Ich menný zoznam neobsahuje mená slovenských obetí z území, ktoré počas Slovenského štátu patrili Nemecku (Petržalka, Devín) a Maďarsku. Pre Tulčičanov je príjemným zistením, že nikto z obyvateľov Tulčíka medzi padlými nie je uvedený. Z okolitých obcí sú tam dvaja z Demjaty, jeden z Tročian, Fintíc a Nižnej Šebastovej.

Nemecko podľa plánu Barbarossa plánovalo do zimy v roku 1941 dobyť Moskvu a následne obsadiť európsku časť územia ZSSR až po pohorie Ural. V počiatočných fázach operácie využili nemecké jednotky moment prekvapenia, silu tankových divízií a motorizovaných jednotiek a úspešne postupovali na všetkých troch smeroch, t. j. na severe na Leningrad, na juhu cez Kyjev k Čiernemu moru a Donu a v strede na Moskvu. Leningrad so 2,8 milióna obyvateľmi sa dostal do obklúčenia už v septembri. Po dobu obklúčenia do 27.1. 1944 z nich zomrelo takmer milión. V novembri na juhu nemecké vojská útočili v smere k Donu.

Presunuté nemecké jednotky 30. novembra dosiahli predmestia Moskvy a hlavné sily sa priblížili na 20-30 km k Moskve. Aj za tejto zložitej situácie sa 7.11.1941 za prítomnosti Stalina konala na Červenom námestí vojenská prehliadka ČA na počesť 24. výročia Veľkej októbrovej socialistickej revolúcie. Pochodujúce jednotky z prehliadky odchádzali priamo do boja na obranu Moskvy. Na jej obranu boli stiahnuté zálohy ČA. Podľa plánu prichystaného generálom Žukovom ČA prešla 5.12.1941 do protiofenzívy. Jej výsledkom bolo, že nemecké vojská utrpeli prvú porážku vo vojne a boli zatlačené späť od Moskvy na vzdialenosť 150 – 200 km.

Rozhodujúci zlom vo vývoji vojny nastal pri Stalingrade na prelome rokov 1942 až 1943. Mesto Stalingrad ležiace na brehu rieky Volga vtedy malo 500 000 obyvateľov. Predstavovalo významný dopravný uzol pre zásobovanie rozsiahleho územia a dopravu po Volge až do oblasti Moskvy. Nemecké vojská začali útok na Stalingrad v závere júla 1942 a 14. októbra sa prebili k Volge. Jednotky ČA však držali úzky pás územia mesta okolo Volgy v dĺžke 8 km a šírke iba 300m. Mesto po bombardovaní sa zmenilo na ruiny. Nemeckej 6. armáde o sile 280 000 vojakov pod velením generála Paulusa sa nedarilo mesto dobyť. ČA prešla do protiútoku, pri ktorom nemecké vojská obklúčila a postupne likvidovala. Dňa 31.1.1943 generál Paulus bol zajatý. Do zajatia sa dostalo 91 000 vojakov, ktorí boli odvedení do pracovných táborov. Z nich sa až v 50-tych rokoch vrátilo do Nemecka iba 6000. V bitke padlo, bolo zranených alebo zajatých 700 000 nemeckých vojakov. Straty Rumunov boli 136 000, Maďarov 125 000, Talianov 114 000. ČA stratila takmer 500 000 padlých a ďalších 600 000 bolo zranených. Rozhodujúcou tankovou bitkou v júli v roku 1943, v ktorej zvíťazila ČA, bola bitka pri Kursku.

Tu sa na bojisku stretlo takmer 3 milióny vojakov a 6 – 7 tisíc tankov a diel. Bolo to najväčšie stretnutie „obrnencov“ všetkých čias. Výsledok bitky znamenal definitívny zlom na východnom fronte v prospech ČA. Kyjev oslobodila ČA 6.11.1943 a v 2. polovici roka 1944 začala spod nemeckej nadvlády oslobodzovať iné štáty, ktorými boli Poľsko, Československo, Rumunsko, v ktorom 23.8. oslobodila Bukurešť a Rumunská kráľovská armáda prešla na stranu ČA. Po boku ČA od 8.3.1943 bojovala aj Československá jednotka pod vedením podplukovníka Ludvika Svobodu. Táto sa začala formovať začiatkom roku 1942 v uralskom meste Buzuluk. Jej vznik siaha až do roku 1939. Po vyhlásení Slovenského štátu 14.3. 1939 a vzniku prolektorátu Čechy a Morava 15.3.1939 odišlo ilegálne niekoľko sto vojakov do Poľska. Medzi nimi bol aj podplukovník Ludvik Svoboda. Z nich vytvorená jednotka bola poľskou armádou nasadená do boja proti Nemcom

až v závere septembra. Vojaci jednotky po porážke Poľska ustúpili do ZSSR. Časť z nich sa ocitla v zajateckých táboroch. Časť bola zásluhou exilovej vlády v Londýne v roku 1940 premiestnená do Francúzska a po jeho obsadení Nemcami sa vojaci dostali do Veľkej Británie, v armáde ktorej bojovali proti Nemcom až do ukončenia vojny. Po napadnutí ZSSR Nemeckom v roku 1941 sovietska vláda schválila vznik čs. zahraničného vojska na svojom území. Po sformovaní 1. čs. samostatného poľného práporu a absolvovaní potrebného výcviku bola 30.1.1943 jednotka v počte 974 mužov a žien odoslaná na front do priestoru Charkova. Dňa 8.3.1943 pri Sokolove bol poľný prápor nasadený do boja, v ktorom zverený 15 km úsek ubránil. V bitke padol veliteľ 1. roty npor. Otakar Jaroš, ktorý bol in memoriam povýšený na kapitána a ako prvému cudzincovi mu bol udelený titul Hrdina Sovietskeho zväzu. Československí vojaci ďalej úspešne bojovali pri Bilej Cerkvi, oslobodení Kyjeva, v bojoch o Dneper. Prápor navyšoval svoje počty tak, že z neho vznikla samostatná brigáda o počte 3500 vojakov a následne 1. čsaz, ktorý pred nasadením v Karpatsko-duklianskej operácii mal 16 500 vojakov. Najviac 6927 bolo Volynských Čechov, 4000 Ukrajincov, 3300 Slovákov, 925 Čechov. Nie je známe, že by v uvedených obdobiach bol niekto z Tulčičanov príslušníkom 1.čsaz. Po zranení v SNP a následnom liečení v Kyslovodsku na území ZSSR sa Šoltýs Štefan od 29.12.1944 začlenil do 1. čsaz.

SLOVENSKÉ NÁRODNÉ POVSTANIE (SNP)

S približovaním sa ČA k hraniciam Československa sa na Slovensku aktivizovala činnosť partizánskych skupín. Formovanie partizánskych skupín, oddielov a brigád bolo v súlade so závermi tzv. Vianočnej dohody, podpísanej 25. decembra 1943 v Bratislave členmi vedenia komunistickej strany, zástupcami občianskych skupín a antifašistov v slovenskej armáde. V zmysle tejto dohody sa okrem iného sformovala aj skupina vojakov a politikov zodpovedných za predbežnú prípravu povstania. Podpísaním Vianočnej dohody vznikla Slovenská národná rada, ktorá až do oslobodenia Československa zohrala významnú úlohu pri obnovení spoločného štátu Čechov a Slovákov. Od začiatku roka 1944 narastal počet partizánskych skupín, veliteľmi ktorých väčšinou boli vojaci ČA, ktorí po absolvovaní prípravy na Ukrajine boli vysadení do pohorí po celom Slovensku. Celkový počet partizánov pred vypuknutím SNP sa odhaduje na 13 000 mužov. V okolí Prešova v tomto období pôsobili 2 veľké jednotky. V Slanských horách to bola skupina Čapajev, ktorej velil partizán Ivan Baljuta a náčelníkom štábu bol Ľudovít Kukořelli. V Čergovskom pohorí pôsobila partizánska

skupina kpt. Vjačeslava Antonoviča Kvitinského. Jej základ tvorila skupina sovietskych výsadbárov, ktorí sa na naše územie dostali v lete 1944. Z jej pôvodných 23 príslušníkov sa rozrástla na 300 člennú brigádu Klementa Gottwalda. Osobným pomocníkom – spojkou kpt. Kvitinského po celú dobu SNP až do príchodu ČA bol Tulčičan Viktor Kopčák. Pomocníkom tejto brigády bol aj Štefan Hudaček a Ján Matáš. Za tragédiu osudu vzťahu dvoch spolubojovníkov je možné považovať osobný príchod do Tulčika už generála Kvitinského v auguste 1980 na výročie SNP. V skutočnosti po 35 rokov očakávaného stretnutia prišiel na pohreb Viktora Kopčáka, ktorý náhle zomrel 27.8.1980.

Ukrajinský štáb partizánskeho hnutia v Kyjeve od leta 1944 vysadzoval na územie Slovenska organizátorské skupiny pre rozvoj partizánskeho hnutia. Vypuknutie SNP bolo pripravované v dvoch variantoch. V prvom sa počítalo s tým, že SNP vypukne po vstupe ČA na územie Slovenska a povstaním sa umožní jej rýchly postup až na Moravu. Rozhodujúcu úlohu tu mali zohrať dve Východoslovenské divízie o sile 30 000 vojakov, ktoré mali obsadiť prístupy vedúce k Dukelskému priesmyku. V druhom, menej výhodnom variante, sa počítalo s tým, že SNP vypukne v okamihu, keď začne nemecká armáda obsadzovať Slovensko. Tento plán počítal s obranou územia v trojuholníku miest Banská Bystrica-Brezno-Zvolen až do príchodu ČA.

Dňa 29.8.1944 nemecké vojská začali vstupovať na územie Slovenska. Povstanie preto začalo na rozkaz veliteľa 1. česko-slovenskej armády na Slovensku (ďalej len 1. ČSA) plk. Jána Goliana 29.8.1944 o 20:00 hod. po odznení dohodnutého hesla „Začnite s vystáňovaním“ v Slovenskom rozhlase. Hlavnými silami povstania mali byť jednotky armády rozmiestnené v posádkach po celom Slovensku. Posádky v mestách západného Slovenska (Bratislava, Nitra, Sereď, Hlohovec, Trenčín, Nové Mesto nad Váhom) sa ale do povstania nezapojili. Vojenská posádka Trnavy o sile asi 4000 vojakov sa pridala k povstaniu. Výzvu postaviť sa na odpor Nemcom neposlúchla ani posádka v Kežmarku a Levoči. Tieto udalosti predstavovali nebezpečenstvo pre vývoj povstania. Veľmi zložitá situácia pre začiatok povstania vznikla aj na východnom Slovensku vinou nečinnosti plukovníka Talského, ktorý 30.8.1944 preletom z letiska v Prešove-Nižnej Šebastovej do Poľska nechal bez velenia dve divízie rozmiestnené v priestore od Prešova po Vranov nad Topľou. Tieto jednotky o sile 30 000 vojakov Nemci 31.8.1944 odzbrojili a tým zlikvidovali možnosť ich nasadenia na otvorenie Dukelského priesmyku. Príslušníkmi týchto divízií boli aj Tulčičania. Ako na túto situáciu zareagovali?

– poručík Ján Husovský bol práve nemocný a po

- vlastnej osi sa presunul do Popradu, Kežmarku, kde zotrval až do príchodu ČA
- poručík Štefan Husovský, nie je známe, kam odišiel, ale 8.2.1945 sa hlási k nástupu k 1. čas.
 - Ondrej Olejár, utečenec z divízie, 26.2.1945 sa hlási k 1. čas.
 - Andrej Jusko, je práve na dovolenke a k divízii sa už nevrátil.
 - Juraj Staško, ušiel od divízie k partizánskej jednotke na Čergove. V zime sa vracia domov a 27.2.1945 sa hlási u 1. čas.
- V čase vypuknutia povstania vykonávali službu v armáde títo Tulčičania:
- Ján Frimer, výkon prezenčnej služby ako protiletadlový delostrelec. Po zbombardovaní rafinérie Apollo v Bratislave Američanmi 16.6.1944, kde bol ľahko ranený, bol premiestnený k protiletadlovej obrane rafinérie v Dubovej, ktorá bola 20.8.1944 taktiež zbombardovaná Američanmi. Týmto bombardovaním bolo narušené zásobovanie povstalcov pohonnými hmotami. Menovaný bol 28.8.1944 vyzbrojený a premiestnený do Banskej Bystrice, ktorá bola centrom povstania
 - Juraj Kováč, výkon prezenčnej služby ako protiletadlový delostrelec, jeho jednotka bola premiestnená k ochrane Banskej Bystrice
 - Štefan Poník, od 2.6.1944 vykonával výnimočnú službu (cvičenie) ako delostrelec v Kežmarku, Oremovom Laze, Valaskej
 - Ján Radačovský, výkon prezenčnej služby u leteckva v Spišskej Novej Vsi a Poprade
 - Andrej Šoltés, na vojenskom cvičení v Brezne ako príslušník horského delostrelectva
 - Štefan Šoltýs, prezenčná služba v Martina ako motospojka
 - Ján Balašček, v čase SNP obyvateľ Nižného Tvarožca, od 1.8.1944 na vojenskom cvičení v Liptovskom Mikuláši.

Nemci na povstalecké územie útočili zo všetkých strán v snahe čo najskôr dobyť Banskú Bystricu. K týmto úlohám bola prispôsobená aj obrana povstaleckého územia rozdelená do šiestich úsekov. Ťažké boje sa odohrávali napr. pri Telgárte, Ružomberku, Vrútkach, Martine, Žiline, Strečne, Prievidzi. Hlavnú bojovú zložku povstania tvorila 1. ČSA, ktorá z pôvodných 18 000 vojakov po dvoch mobilizáciách dosiahla v druhej polovici septembra okolo 60 000 mužov.

Povstalecké územie svojím hornatým reliéfom bolo výhodou pre vedenie obranného boja povstalcami. Povstaleckej armáde ale chýbala tanková technika, delostrelectvo, aj automobilová technika, ktorou disponovala v nedostatočnom množstve. Čiastočne tento nedostatok nahrádzala pancierovými vlakmi, nasadenie ktorých bolo ale limitované sieťou železníc. Na povstaleckom území na letisku Zolna pri Zvolene dňa 17.9.1944 pristálo 20 lietadiel 1. čs. samostatného stíhacie-

ho pluku, ktoré preleteli z oslobodeného územia Ukrajiny a Poľska. Veliteľom pluku bol štábný kapitán František Fajtl. Z tohto letiska a neskôr z letiska Sliač (Tri duby) vykonávali bojové akcie proti nemeckým vzdušným a pozemným silám. Na letisko Sliač bola počas povstania dopravovaná materiálna pomoc povstalcami zo strany ČA aj západných spojencov. Obsadenie letiska v hlbokom tle nepriateľa a vykonávanie bojovej činnosti z neho po dobu 6 týždňov je ojedinelý zjav vo vojenských dejinách. Letecký pluk odletel z letiska 27.10.1944 späť na oslobodené územie v Poľsku.

Povstalecké jednotky odolávali nemeckej presile až do 27.10.1944, kedy nemecká armáda obsadila Banskú Bystricu. Veliteľ 1. ČSA gen. Rudolf Viest, ktorý dňa 7.10.1944 prevzal túto funkciu, vydal 28.10.1944 na Donovaloch rozkaz o prechode armády na partizánsky spôsob boja. Nemci sa počas povstania kruto mstili civilnému obyvateľstvu častokrát za asistencie slovenských gardistov. Vypálili 109 dedín. Medzi nimi to bola v našom regióne Zlatá Baňa (8.9.1944) a Tokajík (19.11.1944). Masovo vraždili obyvateľstvo napr. v Kremničke a vápenke v Nemeckej. Povstaleckí generáli Ján Golian a Rudolf Viest boli zajatí 3.11.1944 v Pohronskom Bukovci. Popravili ich údajne v roku 1945 v koncentračnom tábore Flossenbürg v Nemecku. Počty padlých v povstaní sa rôznia, pohybujú sa v rozmedzí 10 – 15 000.

V povstaní okrem Slovákov a Rusínov bojovali príslušníci viac ako 20-tich národností. Povstaním sa Slovensko vyčlenilo zo skupiny štátov kolaborujúcich s Nemeckom a pričlenilo sa k víťazným mocnostiam bojujúcim proti fašizmu a nacizmu. Tulčíka a jeho obyvateľov sa povstanie výrazne nedotklo, resp. negatívne neovplyvnilo ich život. Výnimkou bol iba 2. september 1944, keď nemecké bombardéry, krúžiace aj nad Tulčíkom, bombardovali susedné Záhradné, pričom zahynulo jeho 9 obyvateľov. Sledujúc krúžiace lietadlá a počujúc vybuchujúce bomby Tulčičania na konských povozoch aj peši utekali z polí aj domovov ukrytí sa do „jarku“ nad Grohoľovými, po ktorom viedla poľná cesta až pod kopec Čakaň. Bombardovanie Záhradného bola odveta Nemcov za prepadnutie nemeckej autokolóny partizánmi pred Mošurovom 1.9.1944.

Aké vojenské a životné osudy mali Tulčičania bojujúci v SNP?

Ján Balašček spolu so svojou jednotkou bojoval v okolí Liptovského Mikuláša na severnej strane Nízkych Tatier. 2.11.1944 padol do zajatia na Čertovici. Bol dopravený do Ružomberka, odtiaľ železničným transportom deportovaný do zajateckého tábora Bremen resp. Malý Bremen. Tábor 5. mája 1945 oslobodili anglické jednotky. Domov sa vrátil 6.8.1945.

Ján Frimer, ako vojak prezenčnej služby – protiletadlový delostrelec, bol 28.8.1844 z Dubovej

premiestnený do Banskej Bystrice, kde sa podieľal na budovaní obranných postavení. Po vypuknutí povstania jeho jednotka zaujala obranné postavenia pri prístupoch na Donovaly od Ružomberka. Bol ľahko ranený, v obranných bojoch ustupoval s jednotkou ku Korytnici. Po potlačení povstania sa snažil dostať na východné Slovensko. Pri Telgárte v novembri padol do zajatia. Bol deportovaný do Sabinova, odkiaľ začiatkom roka 1945 bol Nemcami presunutý na práce do Považskej Bystrice. Odtiaľ prešiel k partizánom. Začiatkom apríla bol presunutý do oslobodenej Bratislavy. Demobilizovaný bol 4.12.1945.

Juraj Kováč, ako vojak prezenčnej služby-protilietadlový delostrelec, bol od vypuknutia povstania príslušníkom protiletadlovej obrany Banskej Bystrice až do 14.10. Následne s jednotkou bol presunutý na obranu letiska Tri Duby (Sliač). 28.10.1944 ustúpil s jednotkou do hôr. Nemcami bol 4.11.1944 zajatý a 7.11.1944 odtransportovaný do zajateckého tábora Brunshwig, názov ktorého môže byť nepresný. Americké jednotky tábor oslobodili 13.4.1945. Domov sa vrátil zo zajatia po liečení z anglickej vojenskej nemocnice 20.7.1945 s podlomeným zdravím, následkom čoho bolo aj jeho skoré úmrtie vo veku 48 rokov.

Štefan Poník, 2.6.1944 nastúpil na vojenské cvičenie do Kežmarku, odtiaľ bol presunutý do Valašskej. Po vypuknutí SNP sa zúčastnil bojov pri Vigľaši, Detve, Starých Horách, Motyčkách. Po potlačení povstania absolvoval prechod cez Prašivú, Ďumbier a koncom novembra padol do zajatia. Bol deportovaný do zajateckého tábora Varnsdorf, neskôr Bremenfort a Borhost, kde ho oslobodila anglická armáda. Domov sa vrátil 7.8.1945.

Ján Radačovský, ako vojak prezenčnej služby bojoval pri obrane Popradu, odkiaľ jednotka ustúpila k Telgártu, kde bol ľahko ranený. Po potlačení povstania bol od 29.10.1944 do 8.2.1945 príslušníkom partizánskej skupiny Jegorov a následne bol príslušníkom 1. čsaz.

Andrej Šoltés v čase vypuknutia SNP bol na cvičení v Brezne. Ako príslušník horského delostrelectva bojoval za neustáleho menenia palebných pozícií v horách v okolí Brezna, Zvolena, Banskej Bystrice. V novembri padol do zajatia. Bol deportovaný do zajateckého tábora Bremen-Werde, ktorý bol oslobodený anglickou armádou. Domov sa vrátil v auguste 1945.

Štefan Šoltýs, ako vojak prezenčnej služby v posádke Martin sa zúčastnil bojov pri Vrútkach, kde 4.9.1944 bol vážne zranený čepinou mínometného granátu. Následne bol prevezený do nemocnice v Sliači. 4. októbra bol letecky prepravený na liečenie do ZSSR, ktoré absolvoval v Ploskurove a Kyslovodsku. Po ukončení liečenia bol presunom cez Buzuluk zaradený 29.12.1944 k 1. čsaz.

OSLOBODENIE ČESKOSLOVENSKA

V roku 1944 ČA veľkými vojenskými operáciami výrazne postupovala na tzv. východnom fronte a blížila sa k hraniciam Poľska, Československa - rozbitého na Slovenský štát a Protektorát Čechy a Morava, Maďarska a Rumunska. Západní spojenci vylodením sa vo Francúzsku 6.6.1944 otvorili dlho očakávaný západný front. Vedenie úspešných vojenských operácií na dvoch frontoch bolo pre Nemecko obtiažne a vojensky ťažko zvládnuteľné. Sovietske velenie neplánovalo pôvodne viesť vojenské operácie v Karpatoch. Pôvodný plán bol obísť Karpatský oblúk smerom cez Poľsko a juhom cez Rumunsko a Maďarsko s predpokladom spojenia sa oboch smerov na Morave. Vypuknutím SNP došlo k zmene plánovaných operácií. ČA v závere augusta 1944 dosiahla priestor poľského mesta Krosno. Sovietske velenie za veľmi krátky čas naplánovalo Karpatsko-dukliansku operáciu na pomoc SNP s predpokladom postúpenia do Prešova za 5 dní. K odblokovaniu Dukelského priesmyku mali byť využité dve Východoslovenské divízie, o ktorých už bolo hovorené. Operácia aj za tejto nepriaznivej vojenskej situácie, veľmi daždivého jesenného počasia a blatistého terénu, sa začala 8.9.1945.

Po úspešnom začiatku a prerazení nemeckej obrany sa operácia, do ktorej bol nasadený aj 1. čsaz., zastavila pred poľsko-československou hranicou. Prekročiť túto hranicu sa príslušníkom 1. čsaz. podarilo až 6. októbra 1944. Týmto sa začalo oslobodzovanie bývalého Československa.

V dobe potlačenia SNP sa vojská ČA prebýjali k Svidníku a cez Maďarsko a Podkarpatsko postupovali na východné Slovensko. Oslobodením Humenného a Michaloviec 26.11.1944 sa frontová línia ustálila na rieke Ondava. Z priestoru bojovej činnosti od Svidníka po Vranov nad Topľou bolo v jeseni 1944 evakuované civilné obyvateľstvo. Evakuovaní boli v Tulčíku umiestnení-ubytovaní v jednotlivých rodinách do jari 1945. Ich umiestňovanie bolo vykonávané tak, že všetci aj s vozmí, dobytkom boli zhromaždení pri kostole a Tulčičania podľa svojich možností si ich brali na ubytovanie. Poskytnutie ubytovania znamenalo aj ustajnenie ich dobytku a z vlastných zdrojov im zadarmo poskytnúť obživu a krmivo pre dobytok. Obrazne povedané „v dome všetci jedli spoločne s domácimi z jednej misky“. Z rozprávania mojej mamy si pamätám, ako sa jej ulútostilo pri kostole stojacej mladej ženy s dvomi malými deťmi a starým otcom, sediacim na voze so zapriahnutou jednou kravou. Bez váhania zobrala túto 4 člennú rodinu domov. Bola to rodina z Nižného Orľíka. Veľmi milé prekvapenie bolo, keď po 36 rokoch sa na našom dvore zastavil pán, ktorý sa môjmu otcovi predstavil ako jeden z dvoch detí, ktoré boli evakuované u nás. Dojímavé bolo zdôvodne-

nie jeho návštevy, keď povedal: „Pracujem a žijem v Bratislave, moja v čase vojny malá sestra žije a pracuje v Nitre. Idem domov do Nižného Orľíka spolu s mojimi dospelievajúcimi deťmi. Chcem im ukázať, kde som prežil vojnu a zoznámiť ich s ľuďmi, ktorí mne aj celej našej rodine pomohli v ťažkých časoch“.

V závere roka 1944 a začiatkom roka 1945 bol život v Tulčíku relatívne pokojný. Osádku nemeckých vojakov, ktorí boli umiestnení v škole a v nižšom kaštieli, vystriedali maďarskí vojaci. Začiatkom decembra boli ale zhromažďovaní chlapi do kaštieľa a následne odvážaní na práce do okolia Hanušoviec nad Topľou. Značnej časti tých, ktorí boli ubytovaní v budove školy v Pavlovciach, sa podarilo v noci 24.12.1944 ujsť domov. Až do príchodu ČA sa ukrývali v Tulčíku po pivniciach, maštaliach a stodolách.

Vojská ČA 17.1.1945 začali ofenzívu na rieke Ondava, ktorú prekročili. Oslobodili Vranov nad Topľou a Giraltovec a ďalej pokračovali v útoku. Do Tulčíka prieskumné jednotky ČA vstupovali od Podhorian zrána 19.1. Využívali pritom terén a dobre maskovaní v bielych plášťoch kvôli snehu, ktorý práve napadal, postupovali roklinou potoka Čakaň až do dediny. Maďarskí vojaci už večer 18.1. sa prezliekali do civilného oblečenia a kryli sa po pivniciach, stodolách. Tulčícki gazdovia z obavy zobrať koní ustupujúcimi Nemcami tie-

to už za skorého rána odvieďli do Sadku, t.j. hlboké až 200 metrov dlhej rokliny, dnes už zasypanej, vtedy sa nachádzajúcej za železničnou traťou neďaleko železničnej zastávky. Táto roklna, nachádzajúca sa mimo cesty, obrastená náletovými drevinami, ideálne poslúžila ako úkryt pre kone aj gazdov. V dedine sa nevedeli boje, ktoré by ohrozovali obyvateľstvo, lebo Nemci rýchlo ustupovali do pripravených pozícií smerom na Záhradné na kopcoch Derik, Kikerest, Sordok a smerom na Veľký Slivník. Odtiaľ viedli guľometnú, mínometnú a delostreleckú paľbu. Delostreleckými granátmi boli k večeru zapálené stodoly na Záhumní, a to u Gazdačkových, Husovských, Koscových, Dadejových, Tomaščíkových a Mackových. Pri oslobodení Tulčíka nikto nezomrel z jeho obyvateľov. Všetci celý deň prežili v pivniciach. Z evakuovaných ľudí jeden zomrel v stodole na Záhumní, ktorá bola zasiahnutá pri delostreleckej paľbe. Jeho meno sa ale nikde neuvádza.

Pri oslobodení Tulčíka padli dvaja vojaci ČA. 40-ročný Aseev Stepan Aleksejevič, pochádzajúci z dediny Korovino v Kurskej oblasti. Presné miesto jeho skonania nepoznáme. Druhým padlým je 27-ročný Opolskij Eduard Antonovič z dediny Ostankovc v Podolskej oblasti. Pravdepodobne po zásahu črepinou delostreleckého granátu skončil v miestnej časti obce Halavaň. Na tomto mieste jeho smrti, pri transformátore, má

Авиация противника ограничила свои действия разведывательными одиночными самолетами до рубежа: МЕЖБИЛАВАЧЕ, ГУМНА, МИХАЛКОВЦЕ. За декаду зарегистрировано пять самолетов-продов.

Действия противника

С утра 18.1.45 противник, прикрываясь артобстрелами и опираясь на широко-развитую сеть инженерно-оборонительных заграждений, под воздействием неких войсков, с боками начал отход в западном и северо-западном направлениях. Основной причиной отхода противника явился провал обороны и успешное наступление наших войск на Краковском направлении /1/ украинский фронт, и на направлении ГОРНИЦЕ, в результате чего образовался огромный размеров выступ, охватывающий центральную часть территории Чехословакии и реальная угроза тылам и коммуникациям ПРЕШОВСКО-КОШИЦКОЙ группировки противника.

1 ГИАНДСКАЯ АРМИЯ, возобновила наступление в западном и северо-западном направлениях, в течение дня продвинулась от 10 до 25 км, овладела городом ПРЕШОВ и 70 другими населенными пунктами и веда бой на рубеже:

107 СК: 161 СД продвинулась на 10 км. и веда бой на северо-зап. окраине ДЕМЬЯТА, зап. окр. ТУЛЧИК, СИНЧИЦЕ.

129 Гв. СД в условиях горно-лесистой местности и без дорог за день продвинулась на 25 км. овладела городом ПРЕШОВ и веда бой на юго-вост. окр. ПРЕШОВ.

107 СТ сосредоточивалась в районе ДЕМЬЯТА, ДАУБА, ТУЛЧИЦА, СИНЧИЦА.

245 СД сосредоточивалась в районе ДЕМЬЯТА, ДАУБА, ТУЛЧИЦА, СИНЧИЦА.

Vo vojnovom denníku 1 ga je 19.1. uvedená

Войска Армии с 8.00 19 января возобновили наступление и в течение дня, ведя наступательные бои, продвинулись от 10 до 25 км. в глубину наступая по фронту до 60 км. Части Армии заняли 70 населенных пунктов, из них крупный железнодорожный узел город ПРЕШОВ.

107 СК - 161 СД на рубеже ДЕМЬЯТА, ТУЛЧИК, СИНЧИЦА.

Итак - ГЕЛТТ.

129 Гв. СД во взаимодействии с частями 161 СД и 1498 САД, сломив сопротивление сильных артобстрелов противника, ударом с северо-востока овладели городом ПРЕШОВ.

Итак - КАИШАНИ.

107 СД - после марша сосредоточилась в районе ДЕМЬЯТА, ДАУБА, ТУЛЧИЦА, СИНЧИЦА.

Итак - ДЕМЬЯТ.

80 СД - артобстрел резерв, после марша сосредоточилась в районе ЗАВАДА, ТОВАРЕ, КЛАДЯНИ, БРЕГОВ.

Итак - МЕШКА.

Артиллерия армии, сопровождая пехоту, уничтожила агновое течи и жибул силу противника.

В ночь на 18.1.45 г. подразделение частей корпусов повели разведку боем в направлениях Вайков и Трепещ. Встретив слабое сопротивление ружейно-пулеметным огнем оборонявшихся на данном рубеже авиационных частей, разведподразделения вывели этим рубежом.

Вопреки этому успеху, командование не могло перебрасывать на западный берег р. Сидыа остальные части, которые с утра 18.1.45 г. окончательно оломила сопротивление противника, повели наступление в западном направлении по всей полосе корпусов и к исходу первого дня вывели на рубеж р. Топья и овладели Бистре.

Противник, имея последний отход в западном направлении, оказав сопротивление на промежуточных рубежах ружейно-пулеметным и артиллерийским минометным огнем, стараясь задержать наступление наших частей. Промежуточные рубежи у противника были подготовлены несколько, но наибольшее сопротивление его отходившие части оказывали в районах Прешов, Чехово, Нова Дар, Лоботин и восточнее Лобн Тарт.

Продолжая неустанно преследовать отходящего противника, боковые группы прикрывая и ломая его сопротивление на промежуточных рубежах, части корпусов за четверть суток продвинулись с северо-западом на расстояние более чем на 170 километров, освободили 2880 квадратных километров территории Польши и Чехословакии и более 280 населенных пунктов, в числе которых крупные населенные пункты и города: Прешов, Сабиннов, Ст. Лоботин, Подольск, Ошконе, Бела, Нова Тарт и Черны Дунцы.

Рубеж Демьята, Тулчики, Сидыканы, Капушаны, Овчачевы, Подгради представляли собой отведенные отрывки и племетные ячейки и на этом рубеже артобстрелами части противника имели задачу задержать продвижение наших частей, чтобы дать возможность вывести отряды и части, а также эвакуировать население на Прешов.

Рубеж Демьята, Тулчики, Сидыканы, Капушаны, Овчачевы, Подгради представляли собой отведенные отрывки и племетные ячейки и на этом рубеже артобстрелами части противника имели задачу задержать продвижение наших частей, чтобы дать возможность вывести отряды и части, а также эвакуировать население на Прешов.

Рубеж Демьята, Тулчики, Сидыканы, Капушаны, Овчачевы, Подгради представляли собой отведенные отрывки и племетные ячейки и на этом рубеже артобстрелами части противника имели задачу задержать продвижение наших частей, чтобы дать возможность вывести отряды и части, а также эвакуировать население на Прешов.

Рубеж Демьята, Тулчики, Сидыканы, Капушаны, Овчачевы, Подгради представляли собой отведенные отрывки и племетные ячейки и на этом рубеже артобстрелами части противника имели задачу задержать продвижение наших частей, чтобы дать возможность вывести отряды и части, а также эвакуировать население на Прешов.

Рубеж Демьята, Тулчики, Сидыканы, Капушаны, Овчачевы, Подгради представляли собой отведенные отрывки и племетные ячейки и на этом рубеже артобстрелами части противника имели задачу задержать продвижение наших частей, чтобы дать возможность вывести отряды и части, а также эвакуировать население на Прешов.

Рубеж Демьята, Тулчики, Сидыканы, Капушаны, Овчачевы, Подгради представляли собой отведенные отрывки и племетные ячейки и на этом рубеже артобстрелами части противника имели задачу задержать продвижение наших частей, чтобы дать возможность вывести отряды и части, а также эвакуировать население на Прешов.

Рубеж Демьята, Тулчики, Сидыканы, Капушаны, Овчачевы, Подгради представляли собой отведенные отрывки и племетные ячейки и на этом рубеже артобстрелами части противника имели задачу задержать продвижение наших частей, чтобы дать возможность вывести отряды и части, а также эвакуировать население на Прешов.

Рубеж Демьята, Тулчики, Сидыканы, Капушаны, Овчачевы, Подгради представляли собой отведенные отрывки и племетные ячейки и на этом рубеже артобстрелами части противника имели задачу задержать продвижение наших частей, чтобы дать возможность вывести отряды и части, а также эвакуировать население на Прешов.

Рубеж Демьята, Тулчики, Сидыканы, Капушаны, Овчачевы, Подгради представляли собой отведенные отрывки и племетные ячейки и на этом рубеже артобстрелами части противника имели задачу задержать продвижение наших частей, чтобы дать возможность вывести отряды и части, а также эвакуировать население на Прешов.

Рубеж Демьята, Тулчики, Сидыканы, Капушаны, Овчачевы, Подгради представляли собой отведенные отрывки и племетные ячейки и на этом рубеже артобстрелами части противника имели задачу задержать продвижение наших частей, чтобы дать возможность вывести отряды и части, а также эвакуировать население на Прешов.

Рубеж Демьята, Тулчики, Сидыканы, Капушаны, Овчачевы, Подгради представляли собой отведенные отрывки и племетные ячейки и на этом рубеже артобстрелами части противника имели задачу задержать продвижение наших частей, чтобы дать возможность вывести отряды и части, а также эвакуировать население на Прешов.

Рубеж Демьята, Тулчики, Сидыканы, Капушаны, Овчачевы, Подгради представляли собой отведенные отрывки и племетные ячейки и на этом рубеже артобстрелами части противника имели задачу задержать продвижение наших частей, чтобы дать возможность вывести отряды и части, а также эвакуировать население на Прешов.

Рубеж Демьята, Тулчики, Сидыканы, Капушаны, Овчачевы, Подгради представляли собой отведенные отрывки и племетные ячейки и на этом рубеже артобстрелами части противника имели задачу задержать продвижение наших частей, чтобы дать возможность вывести отряды и части, а также эвакуировать население на Прешов.

Рубеж Демьята, Тулчики, Сидыканы, Капушаны, Овчачевы, Подгради представляли собой отведенные отрывки и племетные ячейки и на этом рубеже артобстрелами части противника имели задачу задержать продвижение наших частей, чтобы дать возможность вывести отряды и части, а также эвакуировать население на Прешов.

Рубеж Демьята, Тулчики, Сидыканы, Капушаны, Овчачевы, Подгради представляли собой отведенные отрывки и племетные ячейки и на этом рубеже артобстрелами части противника имели задачу задержать продвижение наших частей, чтобы дать возможность вывести отряды и части, а также эвакуировать население на Прешов.

Рубеж Демьята, Тулчики, Сидыканы, Капушаны, Овчачевы, Подгради представляли собой отведенные отрывки и племетные ячейки и на этом рубеже артобстрелами части противника имели задачу задержать продвижение наших частей, чтобы дать возможность вывести отряды и части, а также эвакуировать население на Прешов.

Рубеж Демьята, Тулчики, Сидыканы, Капушаны, Овчачевы, Подгради представляли собой отведенные отрывки и племетные ячейки и на этом рубеже артобстрелами части противника имели задачу задержать продвижение наших частей, чтобы дать возможность вывести отряды и части, а также эвакуировать население на Прешов.

Рубеж Демьята, Тулчики, Сидыканы, Капушаны, Овчачевы, Подгради представляли собой отведенные отрывки и племетные ячейки и на этом рубеже артобстрелами части противника имели задачу задержать продвижение наших частей, чтобы дать возможность вывести отряды и части, а также эвакуировать население на Прешов.

Рубеж Демьята, Тулчики, Сидыканы, Капушаны, Овчачевы, Подгради представляли собой отведенные отрывки и племетные ячейки и на этом рубеже артобстрелами части противника имели задачу задержать продвижение наших частей, чтобы дать возможность вывести отряды и части, а также эвакуировать население на Прешов.

Рубеж Демьята, Тулчики, Сидыканы, Капушаны, Овчачевы, Подгради представляли собой отведенные отрывки и племетные ячейки и на этом рубеже артобстрелами части противника имели задачу задержать продвижение наших частей, чтобы дать возможность вывести отряды и части, а также эвакуировать население на Прешов.

Рубеж Демьята, Тулчики, Сидыканы, Капушаны, Овчачевы, Подгради представляли собой отведенные отрывки и племетные ячейки и на этом рубеже артобстрелами части противника имели задачу задержать продвижение наших частей, чтобы дать возможность вывести отряды и части, а также эвакуировать население на Прешов.

Рубеж Демьята, Тулчики, Сидыканы, Капушаны, Овчачевы, Подгради представляли собой отведенные отрывки и племетные ячейки и на этом рубеже артобстрелами части противника имели задачу задержать продвижение наших частей, чтобы дать возможность вывести отряды и части, а также эвакуировать население на Прешов.

Рубеж Демьята, Тулчики, Сидыканы, Капушаны, Овчачевы, Подгради представляли собой отведенные отрывки и племетные ячейки и на этом рубеже артобстрелами части противника имели задачу задержать продвижение наших частей, чтобы дать возможность вывести отряды и части, а также эвакуировать население на Прешов.

Zápis vo vojnovom denníku 1. Gardovej armády potvrdzujúci, že vojská 107. streleckého pluku 161. streleckej divízie viedli 19.1.1945 boj na západnom okraji Tulčíka.

Vo vojnovom denníku 107. streleckého pluku je konštatované, že jeho vojská 19.1.1945 ovládli o 15:30 hod. Tulčík.

postavený pomník. Pochovaný je na starom cintoríne. V poobedňajších hodinách o 15:30 hod. bol Tulčík oslobodený a ČA ešte v ten deň vstúpila do Záhradného. Po prechode frontu podľa rozprávania pamätníkov sa obyvateľstvo obce v pokojnejšej atmosfére začalo pripravovať na jarne práce na poli. Táto atmosféra bola ale začiatkom februára narušená vyhlásenou mobilizáciou na oslobodenom území. Na základe toho v priebehu februára v Levoči alebo Poprade nastúpili k 1. čas. Tulčičania: Juraj Frimer, Ján Fogaš, Ján Hrabčák, Štefan Hudaček, Andrej Jusko, Štefan Kvočka, Ján Matáš, Imrich Mikloš, Ondrej Olejár, Ján Sedlár, Juraj Staško, Andrej Tomaščík, Juraj Trinaca. V 1. čas. v čase mobilizácie už pôsobili: Ján Husovský, Štefan Husovský, Štefan Jaško, Štefan Šoltýs, Ján Radačovský.

Zmobilizovaní príslušníci po krátkom výcviku boli zaradení do bojových jednotiek, ktoré sa zúčastňovali bojov až do ukončenia vojny. Väčšina jednotiek 1. čas. 8.5.1945 ukončila boje v priestore Vsetína, Svitav a Přerova. Počas týchto bojov nikto z Tulčičanov nepadol. Vážne ranený bol dňa 14.4.1945 pri Strečne Andrej Jusko. Jeho liečba trvala až do 28.8.1946 a skončila sa jeho čiastočnou invaliditou. Starší Tulčičania si ho pamätajú ako školníka v Tulčíckej ZDŠ. Z dôvodu trvalých následkov zo zranenia len takáto fyzicky menej náročná práca bola pre neho vhodná.

Zmobilizovaní Tulčičania aj po 8.5.1945 zostávali v armáde a domov sa vracali postupne od júna do decembra 1945. Tulčičania bojujúci v 2. svetovej vojne boli v prevažnej miere radoví vojaci s hodnosťou vojaka. Hodnosť slobodníka dosiahli: Ján Frimer, Ján Fogaš, Andrej Jusko, Ján Sedlár, Andrej Tomaščík. Hodnosť desiatnika dosiahli: Juraj Frimer, Juraj Trinaca a Ján Radačovský, ktorý po ukončení vojny pokračoval vo výkone prezenčnej služby, ktorú ukončil v hodnosti rotný. Hodnosť kapitána dosiahol Ján Husovský, od 8.2. 1945 zastával funkciu náčelníka štábu delostreleckého pluku 1. čas. Štefan Husovský bol od 15.5.1944 poručikom. Štefan Jaško dosiahol hodnosť rotmajstra vo výkone funkcii veliteľa mínometnej čaty a roty a náčelníka štábu protiletadlového oddielu.

Medzi najtragickejšie udalosti vojny nepochybne patrí aj existencia koncentračných táborov, v ktorých Nemci zlikvidovali milióny nevinných bezbranných ľudí, ktorí v táboroch pracovali, žili v neľudských podmienkach a zomierali krutým spôsobom. Ako maják výstrahy pre súčasnosť aj po 80 - tich rokoch nech slúži v značnej miere zachovaný koncentračný tábor v Osvienčime. Tragédiou vtedajšieho Slovenského štátu je, že do týchto táborov smrti deportovali vlastných obyvateľov, najmä židovskej národnosti. Za každého odtransportovaného občana štát platil Nemecku 500 ríšskych mariek. Prvý takýto transport 1000

mladých dievčat z východného Slovenska bol vypravený 25.3.1942 zo železničnej stanice Poprad. Počet obyvateľov židovskej národnosti v Tulčíku vo vojnových rokoch nie je známy. Známe však je, že obyvateľ Tulčíka židovskej národnosti, majiteľ obchodu s potravinami a pohostinstva Salamon Lichtšein, bol spolu s manželkou deportovaný do koncentračného tábora, odkiaľ sa nevrátil. Jeho obchod stál na pozemku, kde dnes stojí dom s popisným číslom 170. Netere Salamona Lichtšeina Sidónia Kleinová a Eugénia Zieglerová, ktoré holokaust prežili v Košiciach, tento obchod aj s pozemkom predali rodinám, ktoré susedili s ich ujom Salamonom Lichtšeinom.

Skončenie vojny bolo veľkým víťazstvom Sovietskeho zväzu a západných spojencov - USA, Veľkej Británie, Francúzska nad fašizmom a nacionalizmom. Najväčšiu ťarchu vojny nepochybne niesol Sovietsky zväz. Stretnutie ČA s americkými jednotkami 25.4.1945 na rieke Labe pri nemeckom meste Torgau sa stalo symbolom spoločného boja proti zlu vtedajšej doby a víťazstva nad ním. Tulčičania - vojaci, ktorí sa zúčastnili 2. svetovej vojny, sa po jej skončení väčšinou vrátili k svojmu civilnému povolaniu. Vo vojenskej službe ako vojaci z povolania pokračovali:

- kapitán Ján Husovský, ktorý bol zo služobného pomeru prepustený v roku 1948
- poručík Štefan Husovský, ktorý bol zo služobného pomeru prepustený 1.7.1949
- Ondrej Olejár, ktorý až do odchodu do dôchodku slúžil ako vojak z povolania, dosiahol hodnosť podplukovníka
- Štefan Jaško, ktorý v hodnosti poručíka službu ukončil v roku 1952

V roku 1992 minister obrany ČSFR povýšil Jána Husovského do hodnosti podplukovníka ako výraz jeho rehabilitácie za občianske a politické postoje v rokoch 1948-1989. Z Tulčičanov, ktorí sa zúčastnili bojov v 2. svetovej vojne, už dnes nikto nežije. Ján Frimer zomrel ako posledný 13.10.2017 vo veku nedožitých 95 rokov.

K jedným z dôsledkov ukončenia druhej svetovej vojny, rozdelenia vplyvu víťazných mocností v Európe a svete, nového usporiadania hraníc medzi štátmi je aj bojová činnosť tzv. banderovcov v rokoch 1945-1947 na území Slovenska. Vedúcou osobnosťou tohto ukrajinského hnutia bol Stepan Bandera, ktorý sa usiloval vytvoriť samostatný ukrajinský štát. Jeho činnosť a násilnosti vojenských jednotiek sú podrobnejšie popísané v Tulčíckych šípoch č. 2 z roku 2017. Po ukončení vojny tieto vojenské jednotky zostali uviaznuté na západe Ukrajiny a severovýchode Poľska. V snahe vyhnúť sa svojej likvidácii zo strany ZSSR sa rozhodli násilu prebiť cez Slovensko, Poľsko a Moravu do Rakúska a Nemecka. Týmto násilným prechodom nechávali za sebou veľa mŕtvych ľudí a škôd na majetku. Do boja proti nim bola

okrem Zboru národnej bezpečnosti nasadená aj armáda. Z Tulčičanov sa tohto boja zúčastnil ako veliteľ čaty a roty Štefan Jaško a des. aspirant prezenčnej služby Andrej Slivka, ktorý 16.7.1947 padol v boji pri Medzeve. Pochovaný je na cintoríne v Tulčíku. Prezident ČSR generál Ludvik Svoboda mu 26.1.1948 udelil Československý vojnový kríž 1939 In memoriam. V roku 2017 sa stal čestným občanom Tulčíka. Čestným občanom Tulčíka od roku 2011 je aj vdp. kňaz, literát a predkladateľ Andrej Lipka, ktorý počas vojny v rokoch 1940-1945 študoval na Bohosloveckej fakulte v Bratislave. Menovaný v čase útoku ČA na Bratislavu bol 31.3.1945 vysvätený za kňaza v seminárnej kaplnke za rachotu diel a hukotu sirén. Po svojom vysvätení utekal z Bratislavy, ktorá bola oslobodená 4.4.1945. Prvú svätú omšu neslúžil doma v Tulčíku, ale na Záhorí v dedine Zohor dňa 2.4.1945. Primičnú svätú omšu slúžil v rodnom Tulčíku až 5.8.1945.

ORGANIZÁCIA SLOVENSKEHO ZVÄZU PROTIFAŠISTICKÝCH BOJOVNÍKOV

Po ukončení vojny vznikol v Bratislave Zväz slovenských partizánov, Zväz vojakov z povolania, Zväz protifašistických väzňov a ilegálnych pracovníkov. V roku 1948 sa tieto organizácie zlúčili do Zväzu ľudových protifašistických bojovníkov. V Česku to bol Zväz bojovníkov za slobodu. V roku 1951 boli tieto dva zväzy zlúčené do Zväzu protifašistických bojovníkov.

Súčasný názov Slovenský zväz protifašistických bojovníkov (SZPB) bol prijatý 20.2.1969 na základe federálneho usporiadania bývalej ČSSR. V stanovách SZPB sú stanovené jeho ciele a poslanie. Patrí k nim napr.:

- usilovať o zachovanie pamäti a tradícií boja proti fašizmu
- odmietat' znevažovanie miesta a významu SNP
- v spolupráci s orgánmi samosprávy a občianskymi združeniami organizovať oslavy, stretnutia k výročiu SNP, ku Dňu víťazstva nad fašizmom a oslobodeniu obcí
- iniciovať starostlivosť o údržbu vojnových hrobov, pamätníkov, pomníkov.

Začiatkom 70-tych rokov bola v Demjate zásluhou Viktora Kopčáka založená základná organizácia SZPB. Následne v rokoch 1973 až 1975 Viktor Kopčák začal osloviť Tulčičanov, o ktorých vedel, že bojovali v 2. svetovej vojne. Postupne takto do roku 1975 získali osvedčenie podľa zák. č. 255/1946 Zb. toľkí bojovníci proti fašizmu, že v Tulčíku bola založená základná organizácia SZPB (ZOSZPB). V roku 1976 mala organizácia 21 členov z Tulčíka. Neskôr sa členmi organizácie stali aj dvaja obyvatelia zo Záhradného, jeden z Fulianky a z Podhorian. Zásluhou organizácie bol v roku 1975 postavený pomník v parku pri

železničnej zastávke, ktorého autorom je akademický maliar Andrej Gaj, pomník na Halavani (pri transformátore) a na starom cintoríne sa obnovil hrob padlého vojaka ČA Eduarda Antonoviča Opolského. Členovia organizácie aktívne rozvíjali spoluprácu so základnou školou, mládežou. Boli neodmysliteľnou súčasťou podujatí organizovaných v obci, zvlášť osláv výročí SNP, víťazstva nad fašizmom a oslobodenia obce. V kultúrnom dome aj v základnej škole mali vyčlenené priestory pripomínajúce účasť Tulčičanov v boji proti fašizmu a nacizmu. Predsedami ZO SZPB v Tulčíku boli:

Viktor Kopčák 1973 – 1980

Ján Radačovský 1980 – 1988

Jozef Frimer 1988 – 2008

Pri postupnom umieraní členov základnej organizácie, priamych účastníkov protifašistického boja, sa len čiastočne darilo získavať členov z radov ich pozostalých a už vôbec nie iných obyvateľov obce. Pri poklese členov na troch ZO SZPB v Tulčíku zanikla a títo členovia prestúpili k ZO SZPB v Prešove. V súčasnosti je z Tulčíka v ZO SZPB v Prešove organizovaný jeden člen a jedna členka.

Pripomínanie si ukončenia vojny je predovšetkým príležitosťou na to, aby sme sa pozastavili a zamysleli nad tým, o aké hodnoty nie len materiálne, ale aj etické sa bojovalo. V 2. svetovej vojne spojenci bojovali proti zlu, aké predstavovala ideológia fašizmu prezentovaná Nemeckom, ktorá hlásala nadradenosť vyvolenej árijskej rasy nad všetkými ostatnými, najmä slovanskými národmi. **Pamätajte si**, že na dosiahnutie obludného cieľa sa neštítali použiť tie najbarbarskejšie spôsoby vyhladzovania celých národov, čo u židovského národa pri 6 miliónoch obetí takmer dosiahli. **Nezabúdajte** na to, že hrádzou invázie v strednej a východnej Európe sa im stali národy bývalého Sovietskeho zväzu, že ČA priniesla očakávanú slobodu na Slovensko a bývalé Československo. **Buďme hrdí** na to, že aj Tulčičania, hoci len ako kvapka v mori, ale predsa boli súčasťou tohto oslobodzovacieho boja. **Pripomínajte si**, že na bojiskách západnej Európy a Afriky zomierali najmä vojaci Veľkej Británie, Francúzska a USA. **Nepripúšťajte si** vojnu vidieť iba v nejakých číslach. Lebo za každým jedným vojakom stojí jeho osobný príbeh, dotýkajúci sa jeho najbližších. Takto to bolo aj v životných vojnových situáciách uvedených 25 Tulčičanov. Možno, že ich bolo aj viac, ale doteraz sme sa o nich ani po 80-tich rokoch nedozvedeli. Ďakujeme, že s výnimkou jedného sa všetci vrátili domov živí. Miliónom ostatných to ale nebolo dopriať. Veď len na Slovensku je pochovaných 63 tisíc vojakov ČA a 11 000 Rumunskej kráľovskej armády, ktorí padli pri oslobodzovaní južného Slovenska. Ich návratu sa už doma nedočkali. Odpočívajú v slovenskej, pre nich cudzej zemi. Jeden z nich sklonil

hlavu na večný odpočinok v našej tulčíckej zemi. Nech je nám jeho hrob ako aj pomník, postavený v roku 1975 na počesť všetkých osloboditeľov, miestom úcty a vďaky za všetky obete 2. svetovej vojny. **Nezabúdajme ani na Tulčíčanov**, ktorí sa so zbraňou v ruke postavili proti zlu, pričínili sa o oslobodenie Slovenska a vtedajšieho Československa a porážku fašizmu a nacizmu, riskujúc pri tom svoj vlastný život.

Zoznam Tulčíčanov bojujúcich v 2. svetovej vojne a miesto ich posledného bydliska v Tulčíku

Ján Balaščák	nar. 1909	Tulčík 77
Ján Frimer	nar. 1922	Tulčík 121
Juraj Frimer	nar. 1914	Tulčík 170
Ján Fogaš	nar. 1919	Tulčík 32
Ján Hrabčák	nar. 1916	Tulčík 254
Štefan Hudaček	nar. 1912	Tulčík 168
Ján Husovský	nar. 1915	Tulčík 270
Štefan Husovský	nar. 1920	Tulčík 270
Štefan Jaško	nar. 1919	dom stál vedľa súčasného domu č. 237
Andrej Jusko	nar. 1914	Tulčík 234
Viktor Kopčák	nar. 1919	Tulčík 288
Juraj Kováč	nar. 1922	Tulčík 223
Štefan Kvočka	nar. 1914	Tulčík 218
Ján Matáš	nar. 1910	Tulčík 237

Imrich Mikloš	nar. 1916	Tulčík 166
Ondrej Olejár	nar. 1920	Tulčík 215
Štefan Poník	nar. 1914	Tulčík 301
Ján Radačovský	nar. 1923	Tulčík 16
Ján Sedlár	nar. 1915	Tulčík 226
Juraj Staško	nar. 1915	Tulčík 28
Andrej Šoltés	nar. 1914	Tulčík 294
Štefan Šoltýs	nar. 1922	Tulčík 225
Andrej Tomaščik	nar. 1919	Tulčík 300
Juraj Trinaca	nar. 1920	Tulčík 76

V boji proti banderovcom padlý Andrej Slivka býval v dnes už zbúranom dome, ktorý stál na pozemku, kde je dnes postavený dom so súpisným číslom č. 163 (za predajňou Jednota COOP)

*Jozef Frimer,
poslanec Obecného zastupiteľstva*

V článku sú použité údaje Ústavu pamäti národa, Vojenského historického ústavu Bratislava, Vojenského archívu Trnava, údaje z novín Bojovník, ktoré vydáva Slovenský zväz protifašistických bojovníkov a údaje z kariet členov už zaniknutej Základnej organizácie Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov v Tulčíku.

Členovia Základnej organizácie Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov v Tulčíku v roku 1976.

V hornom rade zľava: Juraj Trinaca, Ján Balaščák, Ján Sedlár, Juraj Frimer, Ján Hrabčák, Juraj Staško, Štefan Poník, Viktor Kopčák, Ján Frimer, Andrej Tomaščik.

V spodnom rade zľava: Ján Matáš, Štefan Hudaček, Andrej Jusko, Andrej Šoltýs.

Redakčná rada: Martin Klempay, Mária Frimerová, Janka Šoltésová, Jozef Frimer, František Vrábel, Monika Dragoňová, Peter Kopčák. Za obsah jednotlivých príspevkov zodpovedajú ich autori. Neprešlo jazykovou úpravou. **Náklad** 400 ks. **E-mail:** obec@tulcik.sk.